

ISTORIA
Mănăstirei Varatec

CULEASĂ DE CĂTRĂ

Arhim. EVGHENIE UNGUREANU
și Arhim. ZENAIDA RACLIȘ

In anul mântuirii 1932.

Tipografia Sf. Mănăstiri Neamtu — 1932.

tem ai nopței nici ai întunericului. Pentru aceea să nu dormim ca ceilalți, ci să privighem și să fim treji ; că cei ce dorm noaptea dorm, și cei ce se îmbată noaptea se îmbată. Iară noi ai zilei fiind, să fim treji, îmbrăcându-ne în Zaua credinței și a dragostei, și în coiful nădejdei de mântuire. (1 Tesalon. Cap. 5).

Istoria formării Monastirei Varatecul.

Totul ce se înfățișează privirii provine de la Părintele veacurilor, și Creatorul fiecărei ființe ; dar toate națiile și popoarele, ca și fiecare familie, se simte cu deosebire plăcere de a-și ști origina sa, ambiționând încă a se întrece între sine și originale cât se poate mai strălucite ; și în tot locul ochiul experient poate privi lucruri de mirare, și a aplauda aici pe Creatorul naturei, și dincoace pe binefăcătorii ce au voit ca, împreună cu sufletele, să-și facă și numile nemuritor prin monumentele faptelor sale.

Și dacă în vremea de față cere trebuița a se ști mai cu acuratețe despre unele obiecte, cât de mare mirare poate pricinui cetitorul formarea monastirei Varatecul, ce există în desigurile munților Carpați între domneștile monastiri din acest pământ al Moldovei.

Ea se începe din sine, și are în capul fondatorilor pe o femeie lipsită de toate mijloacele ce ar fi putut-o înlesni a aceasta.

Și numai pe menire Dumnezeuască întemeată zisa monastire, la vrâstă de 72 de ani, să vede întrecându-se cu domneștile monastiri ce păstrează strălucite urice, împovarate de sumile anilor, ca și de a averilor.

Olimpiada fondatoarea Varatecului. 1780 Olimpiada la Topoliță

Și apoi de trebuie a se ști și anume a ei fondatoare, netăgăduit este fericită întru pomenire răposata Shimonahie Olimpiada, fosta Stariță a acestui sobor, și trupească fică a iereului Mihai, slujitor Bisericei Sfântului Ierarh Nicolai, din orașul Iașii; carea nici de putere, nici de avere îngâmfată, ci numai de la natură înzăstrată cu bărbăție, și deosebită cunoștință religioasă, ce au mișcat a sa sufletească simțire, după cercarea nenorocitei sale căsătorii, în scurtă vreme de trei ani, la 1780, în vârstă de 23 de ani ajunsă, când se bucura numai de singură ființă una născută fică a sa, prin a proniei lucrare, în soțită de a sa copiliță, au venit la mănăstirea Topolița din ținutul Neamțului, spre a putea găsi un azil ce ar liniști sbuciumarea sufletului său; unde numărându-se în rândueala surorilor, prin îmbrăcăminte negrelor haine călugărești, după mai multe cercări ce au făcut în vreme de cinci ani și pre la alte schituri aflate în apropiere, ca să găsească vieață monahicească potrivită dorinței sale, care au mărturisit fericitului întru pomenire răposatului Stareț Paisie, care administra atuncea Monastirea Neamțului; cu a sa binecuvântare, și recomandație cătră răposatul Vistiernic Matei Deleanu, au cutrierat apoi, cu învoirea ce câștigase, toate măgurile și văile aflate pe moșiile pomenitului boer, spre a putea găsi loc îndemânatec pentru înființarea unui mic schițor.

Și când se întorcea obosită de trudnica osteneală a căii

pre cât și de mâhnirea sufletului că nu ș'au câștigat dorirea sa, odihnindu-se puțin în poiana numită Varaticu, de pe numele muntelui sub care se găsește, (aceeaș adică poiana Varaticul și Brăduțelul de sub munte aflat pe locul mănăstirii Săcului) după cum i-o recomanda un bătrân preot ce o întovărășia în călătorie, deodată s'au văzut cuprinsă de plăcerea acelu loc unde ar rădica Biserica, hotorându-l tot odată prin înfingerea în pământ a unui semnal toiașu ; pre care loc fără întârziere l-au și câștigat de la fericitul Stareț, la 1785, sub oblăduirea Domnului Alexandru fiul lui Ioan Voevod Mavrocordat : pornid de îndată, cu a sa cheltueală, lucrarea a câteva mici chilii spre locuință pentru îndemnarea întreprinderii lucrului dorit.

1785 Olimpiada la Varatic.

Când de râvna și dorința sufletului îndemnată, prin binecuvântarea pomenitului Stareț părintelui Paisie, s'au îmbrăcat și în schima monahicească, de cătră rânduitul de sfinția-sa răposatul duhovnic Ieroshimonahul Teodosie, numindu-se, din Balașa, Olimpiada ; care odată cu rasa s'au îmbrăcat și cu toată îngrijirea lucrului ce începuse, pregătindu-se apoi pentru înființarea templului Dumnezeesc, după cum dovedește cel mai vechiu document, ce păstrează monastirea, a unui bătrân pădurar numit Ioan Bălăoiul, din 1785 Iunie 25, cu care ș'au vândut casa cu livada ce avea pe pomenitul loc, răposatei Maicei Olimpiada în preț de 18 lei, bucurându-se cu sufletul pentru înființarea unui Dumnezeesc lăcaș, ce s'au rădicat în cinstea și sărbarea Adormirii prea-sfintei Născătoarei de Dumnezeu.

Cea dintăi biserică de lemn în Varatec.

Așa s'au durat o bisericuță de lemn foarte mică și săracă, pre cât s'au putut cuprinde din puțina avere zăstrală a pomenitei fondatoare, și acelor ce povățuite de râvna buneii cuviință s'au adunat îndată, și odată cu sufletele ș'au depus și tot puținul avut înaintea altarului Dumnezeuesc.

1787 Topolița unită cu Varatecul.

După care îndată, la 1787, au câștigat apoi monastirea *Topolița cu moșia sa Netezii, și Poeana Țolici*, prin poruaca locjiitorului de Mitropolit atuncea în Moldova răposatul Episcop Amvrosie Ecaterinoslov, care în urmă s'au întărit și cu luminatu Hrisovul banului Domn Mihail Sturza din 1842 luna Mai 2, văzându-se zisa mănăstire mai veche de două veacuri și jumătate, necunoscut avându-și fondatorul seu; iar moșia sa avându-o dănu're de la Petru Voivod, și dela un sihastru Gavriil, fără nici o condiție de cât prin legătură de blestem oprită de a se înstrăna.

Adoua biserică de lemn.

Când văzindu-se numărul petrecătoarelor că din zi în zi sporește, nevoa au cerut ca în jurulacei mici bisericuțe să se înființeze o altă încăpere spre a aduna rugăciunile ființelor menite spre slujba Dumnezeuiască, care s'au făcut iarăși de lemn pre cât s'au putut închipui tot din ajutoriul petrecătoarelor în sine, și al altor bine făcători.

1802 Evghenia Kanta dă moșia Pohocul din oblaștia Basarabiei Varatecului.

Atunci dară la 1802 și sfinția-sa Shimonahia Evghenia Kanta, numită Salomia din răsfor, alegându-și țe-

trecerea vieții monahicești la această mănăstire, unde s'au îmbrăcat în shima monahică, s'au afierosit moșia sa numită Pohoiul, din oblaștia Basarabiei, fără nici o condiție, de cât pentru pomenirea sufletului său, și a tot neamul, precu n se vede prin dania din 1802 Dechemvre în 20, ce păstrează mănăstirea.

1803 Agapia unită cu Varatecul.

Și la 1803, după anaforaua fericitului întru pomenire răposatului Mitropolit Veniamin, s'au dat mănăstirea Agapia, din ținutul Neamțului cu toate moșiile sale în ajutorul mănăstirii Varatecul, prin Hrisovul fericitului Domn Alexandru Moruz din 1803 Iulie 16, prin care tot atunci au trecut și mitoacele din Iași, cu dughenile lângă ele aflate, lângă biserica Prapadoamna Paraschi-va. În dispoziția acestor mănăstiri.

Agapia deosebită de Varatec.

Inmulțindu-se însă numărul petrecătoarelor în îmbele monastiri, după vreme mănăstirea Agapia s'au deosebit cu toate veniturile sale, precu n să vede ast-zi.

1803 Schitul Vânători dat Varatecului.

Și tot în acest an s'au dat mănăstirii Varatecului, prin stăpânească porunca răposatului Mitropolit Veniamin din 1803 August 8, încă două schituri tot din ținutul Neamțului : schitul Vânătorii de peste apa Bistriții, cu moșia sa Dăneștii, pe care schitul o are danie de la fericții Domni Iancu Voevod, din 7088, și Petru Voevod, din 7092, fără nici un soi de condiție, de cât prin înfricoșate blesteme a nu se înstrăina de la schit, acăruia vreme și fondatorul cine este nu se dovedește prin documentele păstrate de monastire ; precum și schitul Găr-

cina cu moșia sa Sarata, ce o avea danie de la Domnul Grigorie Ghica din 7246, Iunie 1, fără nici o condiție, dovedind supunerea zisului schit și o respectivă Icoană a Prea-Sfintei Născătoare de Dumnezeu înargințită, și suflată cu aur, ce stă astăzi în deosebită strană împodobind biserica mănăstirii Agapia, din vremea ce era însoțită cu mănăstirea Varatecul, unde s a dus și multe din petrecătoarele acelor schituri.

Schitul Gărcina cu moșia sa Sarata.

Dar fiindcă pomenitul schit Gărcina se află pe moșia mănăstirii Bistrița împodobit cu biserica de piatră, rădicată întru cinstea și sărbarea Pogorârei Duhului Sfânt, prin asă rine râvnă a monahiilor petrecătoare acolo, fără însă vre o siguranță, de proprietate, monahii călugări ai zisei mănăstiri Bistrița, după vreme, au desființat locuința monahielor, lăsând biserica schitului ca biserică de mir, precum se vede astăzi, folosindu-se mănăstirea Varatecul numai de moșia Sarata a acestui schit, pe care la 1819 Iulie 26, urmându-i neapărată nevoie a o vinde, la 1835 Mart 23, iar au câștigat-o înapoi prin dania răposatului monah Daniil Hagi Dima, cu condiție ca să se dea de cătră mănăstire, pe fiecare an, câte 1000 (una mie) lei, la biserica Domnească Gospod din târgul Petrei, precum se și urmează.

Duhovnicul Iosif. Ieroshimonahul Kalinic. 1808 Biserica de piatră.

Și așa prin ajutorința cerească înaintând, cu un pasușor pe culnea juniei, sporea din putere în putere în cele de trebuință, ca și în numărul adunării consfintite Domnului, în cât nici încăperea a doua, menită pentru adunarea rugilor sale, mai încăpându-le, la 1803 Iunie

2, câștigând monastirea cartea Divanului Knejei Mo'ldovei, ce dispozi atuncea, întăritoare pe locul ce există înființarea sa, prin sirguinta pomenitei fondatoare, răposatei shimonahiei Olimpiada, și a fericitului întru pomenire duhovnicescul părinte răposatul Ieroshimonahul Iosif, pe care odată cu locu l-au câștigat răposata maică shimonahia Olimpiada de la fericitul Stareț Paisie, aducându-l din pustie unde se liniștea, spre ajutorința celor de trebuință la formarea unei asemenea din nou locuință, nu mai puțin și pentru povățuirea monahiceștilor bune rânduele a adunării petrecătoarelor, cărora au fost și duhovnic până la săvârșirea sa din viață, ajutat și de duhovnicescul părinte Ieroshimonahul Kalinic, ce l-au înțovărășit întru duhovniceasca povățuire a soborului : cu puținul avut ce-și formase mănăstirea, și cu ajutorul bine-făcătorilor, s'au început zidirea din nou a bisericei de peatră, consfințită tot în serbarea Adormirii Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu, și în apropiere de ea o trapeză tot de peatră, și câteva chilii pentru locuința ascultătoarelor, slujind însăși monahiile de salihori la zidire zidiri ori de ce familie s'au găsit adunate.

Ilinca Paladi dă trei moșii și altele precum și o sumă mare de bani, pentru săvârșirea bisericei de peatră pentru facerea clopotniței și a Paraclisului și a zidului ce înconjoară mănăstirea.

Când atuncea și fericita întru pomenire marea ctitoră răposată Logofeteasa Ilinca Pălădoae, îndemnându-se de îndatorirea vieței răposatului său soț cătră asemenea binefaceri, pre cât și de buna plecare a nobilului său suflet, au afirosit o însemnată sumă de bani pentru săvârșirea bisericei, și împodobirea ei înlăuntru și afară, și a zidirei clopotniței înființată și cu un Paraclis în-

Întru cu hramul Sfântului Ierarh Nicolai, și a zidului ce să vede înconjurând această locuință, pe care totodată au înzestrat-o și cu trei moșii: Bălileștii din ținutul Dorohoiului, Cleja din ținutul Bacăului, și Zinești din ținutul Covurluiului, dimpreună și cu 14 pogoane de vie lucrătoare la Nicorești; 200 oi, și 20 capete de vite cornorate; dovedind aceste documente moșii'or ce să păstrează în alăturarea cu dania din 1818 Mart 15, sub iscălitura și pecetea răposatului Hatmanu Constantin Palade, nepotul și clironomul îndeplinitorilor legaturilor Dănuitorilor, ce se vede fără nici o condiție de cât pentru pomenirea sufletelor sale.

1817 să rădică Biserica Sfântului Ioan pentru țintirim.

Nu târziu dar după informarea acestora, pe la 1317, tot în apropiere de mănăstire, afară însă de cuprinderea zidului, mai la deal, s'au rădicat, cu lemnul vechi ce s'au găsit bun al bisericei ce se stricase din mănăstire, și o altă bisericuță de lemn, cu Hramul Sfântului Ioan Botezătorul, cu țintirimu împrejur pentru îngroparea monahilor, ce vor săvârși calea viețuirii; în curând apoi încungiurându-se cu deseale chilia a viețuitoarelor.

1817 Gherasim Episcopul de Roman dă schitul Buciumeni

Numărul cărora ajungând a se face faimă la lume, și mărinimoasele fapte ale bine făcătorilor ctitori îndemnând pe mai mulți a-i imite, tot la aceeași vreme, 1817 August 25, fericitul întru pomenire răposatul Episcop al eparhiei Romanului Kirio-Kir Gherasim au afierosit zisei monastiri schitul Buciumeni din ținutul Tecuciului, prin danie sup însăși a sa iscălitură cu condiție a nu rămânea slujba bisericii în părăsire, și a se ajuta pe monahiile pretrecătoare acolo cu ceea ce se va putea: îngrijindu-se monastirea a se ținea în bună stare cele aflate

precum se și urmează întocmai; pe lângă celelalte în-
ându-se nu târziu după a sa dănuire, în locul vechii bi-
sericuț de lemn cu bisericuță de cărămidă, ridicată din
temelie, consfințită întru cinstea și sărbarea Sfintei Tre-
imi, în apropierea căria și patru chilii spre locuința mai-
celor trimisă acolo pentru purtarea de grijă a schitului
și a viilor din jos. Documentele însă ce păstrează mo-
nastirea, deodată cu dania sa, atingătoare numai de pu-
ținul loc cu pădure de care se găsește zidită biserica,
nu dovedesc vremea nici vechiu său fondator cine este.

1827 Agafia Balș dă moșia Brătulețul.

În urmarea căroră totdeasemenea bune plăceri îndemnată
și reposata maică shimonahia Agafia Balș, fosta stareță
a acestui sobor, la 1827 Mai 30, prin diată sub în-
săși a sa iscălitură au afirosit monastirei o bucătică
de moșioară numită Brătulețul, ce o avea luată în schimb
de la monastirea Neamțului, aflată într'un hotar cu Bră-
tulețul monastirei Varatecul, pe care zisa monastire du-
pă vreme au trecut-o în schimb către familia Cantacuzi-
nească a Cnejilor pentru o altă bucătică de loc în ase-
menea mărime ce-i urma neapărată trebuință a o avea
lângă monastire acăreia condiție îndatoritoare, de a i se
face după săvârșirea din viață de către monastire cu-
venitele îngrijiri pentru pomenirea sufletului, s'au și în-
deplinit.

Elisaveta Balș dă Vultureștii

Când tot în această vreme la 1827 Mai 28 și fericita
întru pomenire răposata maică shimonahia Elisaveta Balș
ce au lăsat ca un neșters monument în aducerea amin-
te a fiecăria pre a sa bunătate, s'au afirosit moșia sa
Vultureștii din ținutul Vasluiului cu toate documentele
ei, prin diată sub însăși a sa iscălitură, cu condiție ca,

după săvârșirea din viață să-i dea monastirea un număr de sărindare ca de 800 lei peste tot la locurile ce înseamnă însăși, și pe fiecare an să-i facă o panahidă de 1000 lei până la 7 ani, când să o dezgroape, pomenindu-o apoi nu mai la pomelnicul ctitorilor pentru totdeauna, precum s'au și urmat toate; și numai atunci putând a se înstrăina zisa moșie dela monastire, întorcându-se la fiii răosatei, când s'ar desființa monastirea și s'ar înprăștia soborul cu desăvârșire.

1840 Mitropolitul Veniamin dă Hangul cu Durăul.

Măreții săi pași, însă, povățuiți de înalta providență, din vreme în vreme înaintând către norocire încă potrivit scopului și dorinței fondatorilor săi, la 1840 Februar 7, fericitul întru pomenire răposatul Mitropolit Veniamin, care la tot prilejul au dovedit bună plecarea și părintească îngrijire spre ajutorul și întreținerea acestei case, i-au afierosit una din monastirile sfintei Mitropolii și anume monastirea Hangului cu schitul Durău și moșia sa Topolița, (sau Sacalușeștii din ținutul Neamțului) împotriva monastirei Agapia, care, după vreme ș'au asigurat veniturile numai pentru sine, precum s'au zis; întărită tot de atunci afierosire cu luminatul Hrisov al fostului bun Domn Mihail Sturza.

1845 Hangul să ia de Cantacuzinești.

La urmă însă, din nenorocire, câștigând cu nedreptate proprietatea monastirei Hangului megieșită familie Cantacuzinească a Knejilor, monastirea Varaticul dela 1846 au rămas a se folosi numai de venitul moșiei Sacalușeștii, dănuită acei monastiri de un Gheorghe Hatmanul, fără nici o condiție, pre cât se poate înțelege din ale sale documente.

1855 Mihail Sturza hărăzește 5000 galbeni la prilejul trecerii Hangului în stăpânirea mării Sale.

Safta Brâncoveanu dă 1000 galbeni.

Dar dreptatea monastirei Varatecul fiind sprijinită de a tot puternecul braț ce au întemeeat-o și în fiecare vreme nișcă toate spre folos, fără întârziere au împins proprietatea cu numire de Hangul din stăpânirea familiei Cantacuzinești în vecinica stăpânire a înălțimei sale fostului bun Domnitor Mihail Sturza, carele având cunoscută obijdnirea ce cu pătrunzătoare durere au suferit monastirea pentru rășluirea averei sale și ruinarea tot odată a unui Dumnezeesc locaș, la 1855 au hărăzit monastirei proeriti os suma de 5000 galbeni, în numere și din partea luminatei Doamnei S maranda Sturza, născută prințesa Vogoride; care bani alăturându-se cu alții 1500 galbeni, afierosiți, 1000 galbeni de sfinția sa maica Safta Brancoveana și 300 galbeni luați de la monastirea Neamțului prin învoeală pentru o bucățică de loc tot din moșia Sacalușeștii a monastirei Hangului, precu și 100 galbeni osabiți prin economie chiar din cheltuelile casnice, s'au așezat cu dobândă la epitropia averilor monastirei Sfântului Spiridon până la vremea ce s'ar îndemna monastirea a-i asigura în vremea proprietate cerută de neapărată nevoie ce-i urmează.

În vreme dar ce zisa monastire să vede îmbogățindu-se treptat cu ctitoreștile dănuiri ale binefăcătorilor, împoporându-se tot asemenea și cu numărul petrecătoarelor, nevoea au cerut a se forma cu o mai mare întindere de deosebite locuințe a monahielor aflate cu petrecere afară de monastire, în apropiere cărora numai puțin trebuie a se rădica și o sfântă casă pentru adunarea rugăciunilor sale.

1845. Ucenica Olimpiadei, Eufrosina Lazu starița actuală zidește a patra Biserică Schimbarea la Față.

Smerita stariță shimonahia Eufrosina Lazu, uceniță și duhovnicească fiică a răposatei starițe shimonahia Olimpiada la 1845, simțind neapărată această nevoie, prin a sa osârdie înlesnindu-se de ajutorul binefăcătorilor au întreprins zidirea din nou a unui al patrulea templu Dumnezeesc format de cărămidă, și împodobit cu toate cele de cuviință în lăuntru și afară, consfințit în cinstea și serbarea Schimbării la Față a Domnului nostru Iisus Hristos; în acăruia apropiere tot odată au rădicat și o clopotniță tot de piatră deasupra porței țintirimului ce înconjoară acest templu, împodobindu-o cu cinciclopoate deștepătoare cătră împlinirea datoriilor religioase, la acărora săvârșire se numără între alte agiutorințe ale binefăcătorilor și 10000 lei afierosiți de prea înălțatul Domn Mihail Sturza, agiutând și smerita stariță la neajuns cu ceea ce au cerut trebuință, precum se văd anume și în condica pomenitei Biserici.

1856. Bolnița înființată tot de Eufrosina Lazu.

Și nu în multă depărtare, tot în cuprinsul țintirimului, la 1856, cu un foarte mic agiutor, numai ca de 4000 lei, din veniturile monastirei au săvârșit, cu toată a sa cheltuială, formarea unei bolnițe din nou zidită de cărămidă, cu două rânduri în opt încăperi de locuințe și două beciuri pentru păstrarea celor de nevoie spre odihna bătrânelor bolnave ce nu au nici o închipuire înlesnitoare a viețuirii; văzindu-se pomenitul templu înzăstrat și cu o dugheană, aflată în orașul Botoșanii, dănuită de Vornicul Costachi Roset, la 1846 August 1, cu condiție ca să i se facă pe fiecare an la 8 Septemvrie câte o panahidă pentru totdeauna, precum se și urmează.

1857 4 biserici, 17 clopote, 300 chiliuțe, 700 călugărițe, 12 moșii, 13000 galbeni venit.

Și așa cu norocire sporind zisa monastire în călătoria juniei sale în diastimă de 72 de ani, în o poeniță a pustiei, veselită numai de melodiosul glas al păsărilor, și locuită de un singur pădurar îngreueat de sărăcie, ca și de bătrânețe, astăzi se aude în depărtare răsunarea armoniei a numărului de 17 clopote; se văd sclipind și fluturând sfințitele steaguri a patru templuri. Dumnezeuști, ce ca niște duhovnicești corabii conduc numărul adunat în numele Domnului la limanurile mântuirii, în giurul cărora se numără cu plăcere peste trei sute deosebite locuințe a petrecătoarelor conjugate în unirea viețuirii, sumând peste tot un număr de 700, privindu-se încă cu mirare precum și cu respect nu puține persoane în numărul lor din cele mai strălucite familii, care sub un scop al mântuirii au subjugat toate plăcerile lor.

Și ce este mai de însemnat, că micei pocăință s'au supus până astăzi prin agiutorința binefăcătorilor 12 pomenite (moșii) proprietăți dela care se folosește, spre întemeerea, împodobirea și ținerea sa.

Numărul Starețelor.

Făcându-se luare aminte că în toată arătata diastimă de 42 ani s'au ocârmuit atât numărul soborului în cele duhovnicești cum și administrația iconomiei casei de opt stărițe. Eată-le anume:

Nazaria, † 1814.

1). Fericita maică shimonahia Nazaria, născută în orașul Brașov, fără numire de familie, înțelegându-se mai de familie în bunul neam al sufletului; carea, vă-

·duvind după nașterea a doi fii întru o căsătorie nenorocită, prin descoperirea unui vis au trecut în Moldova în Munții Vrancei, și s'au îmbrăcat în mantie la schitul Scântee locuit de monahii; de unde mai pre urmă, după mai multe cercări, ce au făcut pentru a găsi o petrecere liniștită, s'au așezat la schitul Durăul sub muntele Pionul, prin blagoslovenia fericitului stareț Paisie, care însuși au îmbrăcat-o în shimă, când se găsea încă în pustiul numit Gura Carpănului. Și dacă s'au început adunarea soborului monastirei Varaticului, răposata maică shimonahia Olimbiada, ce petrecuse puțin sub povățuirea shimonahiei Nazariei, în cercetările ce făcuse în cinci ani pentru liniștea viețuirii sale, știind vieața ei cea înbunătățită, au silit-o, prin îndatorirea fericitului Stareț Paisie, a schimba folosul liniștei sale cu folosul povățuirii a mai multe suflete, cărora făcându-se pre sine pildă cu fapta, și cu cuvântul, după o bună povățuire de 26 ani, s'au mutat la veșnica fericire în vârstă de 108 ani agiunsă.

Magdalena † 1822.

2. Fiindcă shimonahia Olimbiada să găsea împovărată încă cu grijile iconomiei casei pe afară, s'au ales de stareță shimonahia Magdalena, născută în Moldova în orașul Iași, fiica unui negustor Barbu Eni, carea încă din petrecerea lumească fiind unită cu shimonahia Olimbiada, în dorința lucrării faptelor religioase, îndată ce au rămas văduvă după o căsătorie de puțină vreme împreună cu ea au venit la mănăstire, și după ispitirile monahicești au ocărmit soborul 8 ani în stăreție.

Intăia Stăreție a Olimbiadei (1822-1828)

3. Au urmat apoi feri ita întru pomenire duhovniceasca maică shimonahia Olimbiada, pentru a căreia împre-

jurări s'au scris înainte mai lămurit, care au povăţuit soborul adunat cea mai multă parte prin bunele sale îndemnări, aducând şi însuşi nu puţine de prin casele părinţilor săi; şi au administrat cu bună chibzuinţă toată averea casei şase ani, când apoi, după oarecare odrasle ale zizaniilor bântuitorului a tot binele, s'au depărtat din stăreţie.

Agafia Balş (1828-1831).

4. S'au rânduit îndată tot în aceeaşi zi, cu stăpânească poruncă, shimonahia Agafia născută Balş, şi legiuită soţie a răposatului boer Ianculeo, pomenita ctitoră a monastirei, administrând în totul vreme de 3 ani.

Veniamina Stamate (1831-1834).

5. S'au ales apoi, după pomenita maică, pe shimonahia Veniamina, vară primare a fericitului într-o pomenire răposatului Mitropolit Iacov Stamate, care după mai multe ostenele în ascultarea eclisearciei cei mari, au administrat şi trebile monastirei cu toată buna povăţuire a soborului în rânduiala stăreţiei 3 ani.

A doua stăreţie a Olimpiadei † 1842.

S'au ales a doua oară duhovniceasca maică shimonahia Olimpiada, care au ocărmit în totul cu bună norocire încă 8 ani, şi s'au mutat la vecinica fericire în vârstă de 83 ani ajunsă, spre a-şi primi din mâna ziditorului plata ostenelelor ce mărturisesc faptele sale.

Elisaveta Hagi stăreţi şapte luni.

6. Au urmat shimonahia Elisaveta, născută în oraşul Iaşi fica neguţitorului Hagi Iordachi, cari viind la viaţa monahiceasca cu o singură născută fică a sa, după mai multe ostenele, în slujba icozimei casei, şi a altor as-

cultări, în vreme aproape de 40 ani, au ocârmuit apoi și în rândueala stăreției 7 luni și s'au mutat din această viață în vrâstă de 62 de ani.

Epistimia Sturza stăreți 11 luni.

7. S'au ales de Stareță sf-sa monahia Epistimia, fca răposatului boeru Solomon Sturza de la Bârlad, carea din copilărie jărtfind viața sa întru monahicească petrecere, după slujba de mai mulți ani, în ascultarea tipicării, au ocupat și postul de Stareță vreme de 11 luni, și s'au demisionat însăși.

Efrosina Lazu Starița († 1844-1888.)

8. S'au răduit apoi Sf-sa monahia Efrosina, trupească fică a răposatului Postelnic Costachi Lazu, iar duhovnicească fică și uceniță a pomenitei starețe Olimpiada, asemenea prin îndemmurile duhovnicești maice, ce au și adus-o la monastire din copilărie, jărtfindu-se viața în monahicească petrecere, și ispitindu-se în ascultările monastirei, se vede ocârmuindu-o neprecur ată diastimă de 12 ani, în postul de stareță ce i s'au încredințat în totul.

Silindu-se toate pomenitele opt Starețe, ce au administrat până astăzi, a se întrece nu numai în duhovnicească bună povățuire, pre cât le-au ajutat puterea, a sprijni un însemnat număr de deosebite firi, și cu osebite împrejurări pentru un scop adunate, ce și în adăugirea și păstrarea averilor casei, la tot soiul de prilej a neapăratelor nevoi, cu toată puterea ferindu-se a le răslui, sau ale supune sub vre o datorie, prcinuitoare de pagubă, și crit că, ce mai ales pe lângă îmbunătățirea acareturilor, a spori și veniturile pre cât s'au putut, după cum se vede astăzi în suși de sine mărturisind, întrebuințându-le potrivit îndatoririlor sale, și doritului scop al fericiților ctitori, spre veșnica pomenire a bunelor suflete ce le-au afierosit, și spre cinstea și veselă răspundere înaintea veșniciei acelor ce le clironomisescu.

Aprilie 1857.

Appendice

la istoria formării Mănăstirei Varatic de starițele ce au mai urmat până astăzi 1928, luna Mai.

1844. Starița Eufrosina Lazu († 1888).

Shimonahia Eufrosina Lazu era în viață (trăia) când am venit eu în Monastire și au stărețit fiind în bună stare până la anul 1888 când a trecut cătră Domnul.

Starița Evghenia Negri († 1894).

Apoi a venit Monahia Evghenia Negri stărețind 6 ani. A urmat apoi :

Veniamina Hermeziu († 1904).

Monahia Veniamina Hermeziu stărețind 10 ani.

Evghenia Teodoru (1904-1909).

Urmând Monahia Evghenia Teodoru a dimisionat la anul 1909 luna Iunie.

Zenaida Racliș (1909-1925 luna 1 Octombrie).

Monahia Zenaida Racliș de la 1909 Iunie 15 până la 1925 1 Octombrie, când singură s'a retras dimisionând la 1 Octombrie 1925.

Cleopatra Lazu (1925 1 Octombrie).

Actuala stariță Cleopatra Lazu născută Levanda și căsătorită cu Grigore Lazu, nepot maicei starițe Eufrosina Lazu venită din orașul Piatra Neamț la Mănăstire pentru a se călugări după războiul mondial, la 1922 călugărindu-se, astăzi conduce ca stariță soborul Mănăstirei Varatic.

**Scris și semnat de mine Arhim. ZENAIDA RACLIȘ,
1928, luna Mai în 3.**

VIAȚA
MAICEI NAZARIA
(INTÂIA STAREȚĂ DE VARATIC, 1788-1814)

DEPE UN MANUSCRIPT ANONIM PĂS-
TRAT DE MAICA EVGHENIA NEGRI

IAȘII

Tipariul Tribunei Române
Ulița Talpalarilor

1862.

Copiată de monahia Zenaida Racliș din Mă-
năstirea Varatic cu scopul de a se
retipări (reedita).

1928 Mai 3.

Aviz cetitoriului.

Numele celui ce au făcut această biografie pioasă a mamei Nazariei nu se știe. După caracterul stilului ei, după icoana scrisorii manuscriptului, ar putea prepune cineva că însuși maica Olimpiada este autorul. Însă din o foaie prețioasă răslețită învederat dintr'o scriere mai întinsă dictată, de bună samă, de maica Olimpiada, precum și din scrierea unuia Vasile Lupea, Transilvano-Chiciudeanul, din 1834, manuscriptul cunoscut sub titlu: Talpa Varaticului, și îndreptat pe alocuirea de venerabila stareță cu chiar mâna sa, nu mai puțin și din alte documente autentice rămase dela maica Olimpiada, am putea încheie cel puțin că scurta biografie a mamei Nazariei, ce pentru însemnătatea ei istorică se dă la lumină, n'au fost străină de inspirația Olimpiadei.

Zicerea următoare din scrierea de față ar autoriza această din urmă presupunere : „Alții, zice, nu știu viața Prea Cuvioasei Nazariei, numai ucenița sfinției-sale prea-cuvioasei Olimpiada, prin care i-au fost și aducerea și stăreția în Varatic, tot prin prea-cuvioasa Olimpiada, s. c.“

Editoriul închină această viață a prea cuvioasei

maicei Nazariei cuvioaselor mirese ale lui Hristos din sf. m-re Varaticul. Maica Olimpiada numia pe unii din profanii vizitatori ai lavrei sale, tălhari de suflete...

Eu unul n'am căutat a lua din sfântul dominiu al Olimpiadei decâ niște hârtoage ca acestea, pe care, mulțămită obligenței bine cunoscute a maicei starițe actuale și a maicei Evghenia Negri, le voi scoate pe rând la lumină spre mărirea numelui nemuritoarei Olimpiada.

Mulți vor zice : Da ce ? tocmai din viața călugărilor și a călugărițelor au agiuns Românii timpului acestuia de a lua cele mari pilde de virtute și de evlavie ! Eu unul am temeiu de a crede că da. Ba chiar sunt încredințat că, de și pe la mănăstirile noastre îndeobște se arde astăzi mai puțină smirnă de cât iarba nicotiană, totuși un profum de antică virtute română se simte acolo mai mult decât ori unde.

ss. Ediforul : Nicolae-Isăcescu

Iași, Dechembrie 1862.

Viața Maicei Nazaria

Starița Sf. M-ri Varatecul.

Viața cuvioasei Nazaria așa a fost. S'au născut în cetatea Brașovu din părinți creștini pravoslavnici, dar nu prea de neam; ci au trecut pre cei de neam mare cu bunătățile și au născut pre această mlădiță bună pre cuvioasa Nazaria.

Eară din botez au chemat-o Mihalcea, și din răsăfor au chemat-o Natalia. Răsăfor la Scânteia s'au făcut; eară în mantie la Bonțești, și au trăit în țeara Muntească.

Dară ispitele ce le-au pătimit, nimenea nu poate să le spue: că au fost acoperita lumina sub oboroc, dar mai pre urmă s'au pus în sfeșnic și au luminat multora.

Și au fost însoțită cu barbat, și au născut doi fii: unul parte bărbătească, și unul parte fimeiască; și au murit amândoi fii și bărbatul i-au murit de răpirea de cal.

Insă a le spune toate câte au pătimit sfinția-sa în țara Muntească, cine le știe? că n'au avut nici o uce-niță de acolo cu sfinția-sa, ca să-i spue viața. Aceste mai pre urmă singură le spunea sf-sa ucenișilor sale.

Alții nu știu vieța prea cuvioasei Nazariei numai ucenița sf-sale prea-cuvioasa Olimpiada, prin care i-au fost și aducerea, și stăriția, în Varatic, tot prin preacuvioasa Olimpiada, ca cea de Dumnezeu aleasă, care mai pre urmă voiu spune.

Cuvioasa Nazaria au venit în țara Moldovei din țara Muntenească, și au șazut la Piciorul Carpănului, cu povățuirea prea cuviosului Paisie, ce au venit din Rusia în mănăstirea Neamțului, și au șazut și în Secul.

S'au și schimnicit de însăși mânilor Părintelui Paisie Starețul; și au mai trăit, după ce s'au îmbrăcat în schimă, patru-zeci de ani.

Eară după acestea s'au dus la Ceahlău, la un schit ce se numește Durău, tot cu sfățuirea părintelui Paisie; și au petrecut mulți ani în post și în rugăciune, ziua și noaptea. Eară privigherile și ostenelile sf-sale, cine le va spune? numai cel ce știe inimile și rărunchii.

Eară întru acea vreme s'au întâmplat unei fiice de preot de s'au despărțit de bărbat, având și o fică Ecaterina. Și pe maica Ecaterinei o chema Balașa, de douăzeci și teri de ani fiind când s'au despărțit de bărbat, dintr'un oraș ce se numește Iașii.

Iară Balașa, fiind plină de duhul sfânt, și de Dumnezeu aleasă, au venit la călugărie dimpreună cu fiică-sa Ecaterina. După cum zice copaciul bun poame bune face, așa și Balașa fiind bună, și fiică-sa era plină de duhul sfânt și de înțelepciune.

Și au venit la Părintele Paisie Balașa; și cum au văzut-o îndată i-au și pus numele Olimpiada, și au îndemnat-o să vie la călugărie.

Și cu lacrimi o învăța și îi spunea vieța călugărească cum este, și-i spunea de maica Nazaria.

Și au mers (Olimpiada) în Topolița, și nu s'au îm-

păcat cu obiceiul ce era acolo. Cununa, boteza maicele ; la biserică cânta dascali.

Și s'au dus la părintele Paisie, și au spus că nu se împacă ; și au zis că se va duce iarăși în lume și se va mărita : că o cere mulți de neamuri, de frumusețile feței sale.

Dar încă mai frumoasă fiind la suflet și la înțelepciunea minții, și știind bine și învățătura Scripturei, o iubea foarte părintele Paisie. Și i-au zis : să caute loc de schit.

Și au găsit acest loc ce se numește Văratecu.

Și s'au dus de au învățat cântări la Iași, în Sfântul Niculae-cel-Mare ; că încă în țara Moldovei, până la maica Olimbiada, n'au cântat nici au cetit parte femească. Au fost mai de mult la sfinții părinți, dar pe alte locuri ; iară în țara Moldovei maica Olimbiada întâi a cântat și a cetit în biserică parte femească.

Iară acum s'au înmulțit soborul, și au pus-o și stăriță de două ori, dar n'au vrut ; și când cetia cartea cea Mitropolească pentru stăriție, unde zicea Olimbiada sfinția-sa spunea Nazaria.

Și s'au dus la Ceahlău cuvioasa Olimbiada, cu blagoslovenia și sfătuirea părintelui stareț Paisie, la maica Nazaria ; și s'au bolnăvit prea-cuvioasa Olimbiada acolo, la maica Nazaria ; dară s'au îndreptat cu rugăciunile cuvioasei Nazariei. Și s'au dat cuvioasa Olimbiada toată zestrea sf. sale și a ficei sf. sale : inelele de aur, pafdale și alte odoare ; și cu alți creștini pravoslavnici, care s'au îndurat, și au făcut schitul.

Prea cuvioasa Olimbiada și pe fica-sa au îmbrăcat-o în cinul călugăresc și a numit-o Epistimia. Și era fecioară înțeleaptă și frumoasă, și știa scriptura bine : și au iubit-o mirele său Hristos, și au luat-o la vecinicile lăcașuri.

Eară prea-cuvioasa Olimbiada au adus pre maica Nazaria în Varatic, și au pus-o părintele Casier Stareță, în jocul maicei Olimbiadei și au stărețit douăzecișisase de ani, și au adormit la anul 1814 Dechembrie 18. Iară în Varatec așa au petrecut. Ș'au făcut chilie afară de mănăstire, și ș'au făcut livadă cu osteneala sf. sale : că iubea maica Nazaria liniștea și tăcerea. Dar de cele trebuincioase vieței tot cuvioasa Olimbiada îi purta de grijă.

Și se ducea maicele acolo, și le mângâia, și le întărea. Măcar de ar fi fost vre-o soră cât de pătimașă și de vrăjmașul întărtată, cum îi vedea cinstitu chipul sf. sale îndată-și lepăda toate patimile sale, și se punea la buna rândueală și-și căuta de mântuirea sufletelor sale.

Iar cuvioasei Olimbiada i-au făcut alte chilii în monastire, tot într'un părete amândouă ; că mult iubea cuvioasa Nazaria pre cuvioasa Olimbiada ; că-i urma întru toate ; umbla cu haine proaste, nu iubea gingășia și mândria, ci smerenia și dragostea.

Cuvioasa Nazaria nu căuta fețelor, nu iubea mai mult pre una decât pre alta ; ci tot adevărul le spunea, și le învăța ca pre niște fiice sufletești.

Și au mai făcut și altă mănăstire de piatră tot în zilele maicei Nazariei.

Șase ani au trăit după ce s'au început mănăstirea cea de piatră ; și după ce s'au sfințit Biserica doi ani au mai trăit. Dar la biserică nu prea mergea : că era tare slabă și bătrână, că era de o sută șaptesprezece ani ; și-i era picioarele tot o rană, dar niciodată n'au zis că o durezza nici s'au văitat, ci răbda cu bucurie.

Dar măcar că era bătrână și nu mergea la biserică, dar psaltirea niciodată n'o lepăda din mână ; și Scriptura o știa pederost, și toată înțelepciunea au avut-o până ce au adormit.

